

levens. Zoo is ook... het communisme niets anders dan een extreme vorm van de sociale afgoderij.⁹⁾

„Der mächtige Pfeifenchor — des Weltalls Zunge
Der Menschheit Hymnus — Sang der Arbeit
Dem Gottmenschen das Lied — dem Kämpfer,
Sieger
Dem Baumeister der Welt, dem Schöpfer, Flieger“.

„Der Lesesaal soll mein Tempel sein
Mein Heiligenbild — die Bücherreihe
Die menschliche Vernunft allein
Besiegt der alten Götter Schein“.

Zoo bidt en zingt de bolsjewist.¹⁰⁾ De Webbs stemmen van harte met die uitingen van trotsche zelfverheffing in en sporen de menschen eveneens aan om „eerlijk en moedig“ den valschen schijn der oude goden te overwinnen. Want er is, zeggen zij, immers „geen enkele reden voor een geloof in goden of engelen, evenmin als voor een geloof in buddha's of duivels, in een hemel of een walhalla“. Het is allemaal heidensche onzin, die bovendien altijd den vooruitgang heeft belemmerd. We zijn, zeggen zij, bezig snel aan dat geloof te ontgroeien en daarom is een geforceerde breuk veel beter, dan het laten voortbestaan van een halfslachtigen toestand.¹¹⁾

Tegenover zulk een wereldbeschouwing is het aangrijpend betoog van Berdjajew over het leven der menschheid, die zich van God afwendde, van groote betekenis. Er is in dat betoog veel, waarmee we kunnen instemmen. De geestelijke verwarring, die overal merkbaar is, toont duidelijk aan wat de menschheid verloren heeft.

Nog altijd is het getal dergenen groeiende, die met Marx meenen dat „het goede op de wegen van het boze kan verwerkt worden en dat het licht uit de duisternis kan ontstaan“. Berdjajew rekent met die speculaties onbarmhartig af. Hij brengt de discussies over het communisme op het gebied, waar zij hooren. Het gaat hier om het gehele welzijn der menschheid.

We meenden goed te doen met op Berdjajew's boekje te wijzen. De studie van ernstige werken over het communisme is in dezen tijd noodzakelijk. De problemen, die het communisme opwerpt, zijn dikwijls moeilijk. Om het te weerstaan is veel nodig. Slechts indien de wereld haar „Christelijke roeping“ verstaat, zal het definitief kunnen worden overwonnen. Maar van zulk een verstaan is helaas nog weinig te bespeuren.

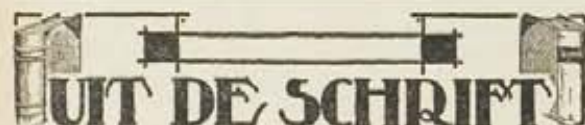
A.

B. t. B.

9) „Von der Würde des Christentums...“, pg. 61.

10) Zie: Kogan, „Mysticismus und Materialismus“. In „Der Staat, das Recht und die Wirtschaft des Bolschewismus“, pg. 589.

11) V.g. „Sovjet-Communism“, dl II, pg. 1134.

UIT DE SCHRIFT

Vertrouwen in Christus' mandaten.

Toen antwoordde Jezus en zeide tot haar:
o vrouw, groot is uw geloof.

Matth. 15:28a.

De geschiedenis van de Kananeesche vrouw, die Mattheüs ons hier beschrijft, heeft nog al eens dienst moeten doen als „illustratie“ van geloofs-beproeving of als bewijs van wondergeloof. Maar wie zegt: hier hebben wij een exemplar van geloofs-beproeving, die zegt te veel. Immers van geloofs-beproeving kan men spreken in den kring des verbonds. Daar kan beproefd worden of datgene, wat er moest zijn, er is; maar buiten den kring des verbonds kan men toch slecht „geloofs-beproeving“ hebben. En wij zijn hier toch in de deelen van Tyrus en Sidon. Wie het ziet als een exemplar van wondergeloof, die loopt vast met Jezus' woord aan het eind: o vrouw, groot is uw geloof. Prijst de Heiland wondergeloof, is dat de schoonste vrucht, die onder Zijn werk groeit? Maar hoevelen zijn genezen, en hebben toch geroepen „neem weg, neem weg“?

Daarom moeten wij opnieuw de vraag stellen, waarom prijst de Heiland deze Kananeesche vrouw? Blijkbaar om haar antwoord op Jezus' woord. En wat heeft de Heiland gezegd? Hij zeide, dat het niet betamelijk was het brood der kinderen aan de hondekens te geven. Hij was gezonden tot de verloren schapen van het huis Israëls. Hij had dus bepaalde mandaten ontvangen van Zijn Zender (vs 24), en Hij zou zich aan die mandaten houden, en daarvan niet afwijken (vs 26). En deze Kananeesche vrouw aanvaardt Zijn woord. Goed, Heere, ik geloof aan Uw zending, aan Uw opdrachten, aan Uw mandaten: eerst de kinderen. Ik wil gaarne gelooven, dat Gij niet anders moogt. Maar als er eens overvloed is, als er voor de kinderkens eens meer dan genoeg is, blijft er dan niet wat over voor een ander? Dat is toch ook een huisregel, wanneer er overvloed is? Als Gij gezonden zijt tot het huis Israël, valt daar dan

ook wel eens niet wat van de tafel, en profiteert daar een ander wel eens niet van?

En als deze Kananeesche zoo spreekt, spreekt zij heel anders dan in vs. 22. Daar heeft zij gevraagd en geroepen als 'n „rechthebbende“, als een „kind van Abraham“, immers zij riep „Heere, Gij Zoon Davids, ontferm U mijner“! Zij deed dat in haar onwetendheid. Maar de Heiland heeft haar verder gebracht, zij kan niet vragen als een „rechthebbende“, want zij is geen „kind van Abraham“. En zij moet nu één van beide kanten uit, zij moet nu vragen om een „geschenk“ uit den verbonds-kring van Abraham. Als zij niet vragen kan als een „rechthebbende“, mag zij dan misschien vragen als een „bedelares“? Of zij moet nu zeggen: wat doet gij dan hier, Jezus van Nazareth, ga dan toch weer weg naar Uw eigen land! En zij doet het eerste.

Dus spreekt zij haar vertrouwen uit in Jezus' mandaten en zij zegt: „Heere help mij dan op de wijze, waarop Gij mij helpen moogt. Ik erken ootmoedigheid, dat ik die niet weet, maar ik geloof, dat Gij goedertieren zijt en groot van liefde, dan zult Gij zelf hier ook een uitweg zien, om mij te helpen. Ik vertrouw U volkomen“. En dit zich schikken naar Jezus' woord, dit buigen voor Zijn opdrachten, dit erkennen van Zijn gezonden-zijn, dit is het, wat de Heiland in haar prijst. Zij heeft eerbied voor het gebod, dat Zijn leven beheerscht. En dit is het groote verschil tusschen deze Kananeesche en de Joden. Want dezen willen Jezus mandaten, opdrachten geven. Hij moet hun gehoorzaam zijn. Zij willen niet zien, dat Hij alleen mandaten heeft van Israëls God. Die Hem gezonden heeft. De Kananeesche kan dan ook geduldig wachten. Hij kiest de welgebaande wegen. Maar de Joden kunnen niet wachten, zij vertrouwen Hem niet meer.

En zoo is dit het groote geloof, dat Jezus prijst: vertrouwen in Zijn mandaten. Het onvoorwaardelijk aanvaarden, dat Zijn werkmethode beheerscht wordt door Zijn werkopdracht. En wie zulk een vertrouwen „voedt“, die kan ook wachten, die kan het hebben, dat het feest met Jezus zoo lang duurt, dat het over eeuwen verloopt en nog eens eeuwen, die kan er nu tegen, dat Jezus straks bij de Hemelvaart al Zijn glorie medeneemt naar den hemel, dat Hij zich aan ons oog onttrekt. Want die vertrouwt Hem geheel en al, dat Hij slechts uitwerkt Vaders mandaten. Die weet, dat Hij straks vragen zal: heb Ik u niet gegeven alles, wat in het verbond was toegezegd, is uw beker niet overvloeide, en dat wij slechts antwoorden kunnen: Ja Heere, Gij zijt gelovig geweest, Gij zijt groot geweest in gehoorzaamheid, en daardoor is het gekomen, dat nu 's Heeren huis van vreugde druist.

En wie vertrouwen heeft in Christus' mandaten, is die het ook niet, die zich door Christus mandaten laat geven, want in het huis Israëls werkt ieder naar de hem gegeven mandaten, opdat het werk Gods bevorderd worde. Gaan gehoorzaamheid en vertrouwen niet hand aan hand?

H.

v. d. B.

KERKELUK LEVEN

Over de „Algemeene Genade“.

(Antwoord aan Dr O. Noordmans.)

XIII.

h. Dr Noordmans vreest, dat de „nieuwe godsdienstvorm“, dien hij, niet zonder schrik, ziet opkomen in het verlengde van de door mij ontwikkelde gedachten, het aanzijn zou geven aan een soort van „tegenhanger“ van het „geloof der Duitsche Christenen“. Immers, „de politiek en de cultuur zouden er de overhand krijgen over prediking en geloofsleven“. Mij evenwel is het een raadsel, hoe Dr Noordmans dit zeggen kan. Immers, het is toch wel duidelijk door mij gezegd, dat op mijn standpunt het gepredikte Woord Gods juist ons de illusie van „de“ cultuur¹⁾ ontnemt; er is immers ongehoorzaamheid tegenover gehoorzaamheid, ook in het cultuurleven. De prediking, die waarlijk dien naam verdient, zal dus steeds gericht oefenen ook over „het“ cultuurleven, en weigeren, zich daaraan te onderwerpen, zich daardoor te laten binden. En het leven der tot cultuur opgeroepen (d.w.z. alle menschen) zal zich, óók ter vervulling van dié opdracht, steeds weer moeten laten leiden door het gepredikte Woord, om te weten, of het bouwt dan wel breekt, of het „uit“ Gods geschapen kosmos „haalt, wat er in ligt“, dan wel de ontplooiing van Gods geschapen wereld tegenstaat, en verhindert. En over het geloofsleven zal dus „de“ cultuur op mijn standpunt niet de overhand kunnen nemen. Slechts als het geloofsleven zal opgehouden zijn, of kromgetrokken, zal de (bedorven) cultuur kunnen overheerschen, in den door Dr Noordmans gevreesden zin. Ook van „de“ cultuur geldt het, dat een huis, tegen zichzelf verdeeld, niet kan bestaan; vandaar alle culturele ondergang en verdwazing. En het zal aan het gepredikte Woord voorbehouden blijven, uit te maken, of er scheuren in dit huis zijn, ja dan neen; en, zoo ja, welke.

1) Zie de hieronder geciteerde plaats uit „Hemel“.

i. Aan de kerk geef ik dus geen andere „bodenvastheid“, dan die welke ook in den geest van patriarchen, profeten en martelaren heeft gestaan. Abraham heeft Ur, maar niet „de cultuurstad“ verlaten; hij heeft het hem van God gewezen land andere cultuurhaarden gevormd, ja, óók dat heeft hij gedaan. Zijn grondslag was gelegd, op bergen, God gewijd, ook zij verloren hun bodenvastheid, toen de „kerk“ door ongelof dit overkwam. En de profeten hebben culturele geboden en verboden gegeven; hier haard gevormd, daar uitgegript; Amos en Hosea zijn er bewijze, en Jesaja en Ezechiël niet minder, om Daniël nu maar niet te noemen, met wien wij trouwens den overgang al maken tot de „martelaren“.

j. Dat de „scherpe snede“ der dialectische theologie ook mij geraakt heeft, is juist, voorzover elke ketting mijn denken, gelijk dit van de kerk steeds geldt, scherp is. Juist is het óók, voorzover mij steeds duidelijker geworden, dat in deze quasi-theologie de culturele hybris slechts in zelfverblindende kwaad kon zeggen wat men noemt: „bodenvastheid“. Want zij is bodenvast, ook in haar afgeven daarop.

k. Wanneer ik dan ook, gelijk Dr Noordmans constateert, „het verband tusschen geloof en cultuur bewust tracht te maken“, dan kan hij — voorzover hier Kuyper en mij tracht te vergelijken met elkaar in zóóverre gelijk hebben, als ik inderdaad geloof, dat Dr Kuypers uitgangspunt in „De Gemeene Gratie“ helder is (bijzonderheden hierover in mijn „Wat is Hemel“?) Ik tracht meer terug te gaan naar de scheping (wat trouwens Dr Kuyper, daarin niet geheel consequent, zelf ook hier en daar duidelijk verlangt. Maar Dr Noordmans vergist zich toch, waar hij de komst van zijn vergelijkend onderzoek tusschen Kuyper en Schilder tracht te ordenen. „Dr Kuyper“ — aldus Dr Noordmans — „laat door de algemeene genade het terrein geschapen worden, waar kerk en wereld, wel geboren en onwedergeboren, elkander ontmoeten, waar ze tijdelijk kunnen samenwerken aan cultureel arbeid... Dit algemeene terrein, dat bij Kuyper aan menschheid in haar geheel... nog gelaten wordt, is van Dr Schilder“, — aldus weer Dr Noordmans — „niet meer aannemelijk“.

Maar dat is toch bepaald een vergissing.

Het is géén vergissing, in zóóverre Dr Kuyper dit „gemeene terrein“ laat gelegd worden „na den zondvloed“, want m.i. is er maar één werkterrein, en dat is er van de schepping af aan.

Het is óók nog géén vergissing, in zóóverre Dr Kuyper zegt, dat dit „terrein“ ons „NOG“ „GELATEN“ wordt. Ik meen immers, dat het betreden van één en hetzelfde werkterrein niet alleen ons menschen „nog“ „gelaten“ is, maar van den aanvang ons voor alle eeuwen opgelegd is, dat God dit zoo wil van den begin af dat het onveranderlijk is, dat er geen vlondertjes in gelegd, in heel de wereld niet, om naar vrije willeken heden van het eene „terrein“, náár het andere te kunnen overwippen, of naar believen het vlondertje morgen weer weg te nemen.

Maar juist daarom is het wel een vergissing van Dr Noordmans, als hij meent, dat ik geen algemeen terrein zie. Heb ik daarvoor geschreeven („Hemel“, 289), dat de kerk, al heeft zij dan niet „gemeene“ cultuur, toch wel degelijk „nog“ tot aan de jongsten dag toe „eenzelfde werkplaats heeft“ als „de wereld“? En heb ik niet, juist om die gedachte niet te dringen, er bezwaar tegen ingebracht, dat men van dat gemeenschappelijke werkterrein (heel de aarde, de kosmos, voorzover ons bereikbaar) een grooter of kleiner stukje af zou grenzen, als ware dat nu „een soort van neutrale zónne tusschen de kampende fronten van kerk en wereld“ (288)?

K. S.

Tegen de leiding van den Heiligen Geest? (II.)

Ik wilde deze week mijn opmerkingen besluiten; maar omdat de in dit nr opgenomen correspondentie veel ruimte vraagt, zal ik me moeten bekorten. Daarom thans slechts dit; volgende week ga ik dan verder.

Enkele lezers, die blijkbaar beter geheugen hebben dan ik, schreven me, dat ik toch wel eens enkele toepassing opmerkingen had gemaakt over de kwestie van de doopskerken. De eerste schrijft:

Wellicht hebt U daarbij over 'thoofd gezien een artikel van Uw hand in „De Reformatie“ van 4 Augustus 1933 pag. 344, waaruit ik het volgende citeer:

„Laat ons toegeven dat de erkenning van den doop wel insluit een in rekening brengen van de catholiceit van het Christendom, maar absoluut niet kan beteekenen een erkenning van de wettigheid van het doopende instituut.“

Deze lezer vraagt:

In verband met het bovenstaande zou ik willen vragen of sinds U de artikelenreeks over de Doopskerken in „De Reformatie“ geschreven hebt, U van meening omtrent dit punt veranderd zijt, aangezien thans (Ds den Houting) bij 't vraagstuk van de doopskerken met hetgeen U toentertijd schreef, geen rekening werd gehouden. Het argument van de catholiceit van het Christendom werd naar ik meen niet naar voren gebracht.

Mijn antwoord is: ik ben niet van meening veranderd. Het was wel bekend, dat ik zóó dacht, en ook wel gesproken had (in Lunteren), maar niet meer, dat het al geschreven had. Of Ds den Houting hierin gerekend heeft, weet ik niet; een persverslag, of een paar stellingen, zijn natuurlijk onvolledig.

Een tweede lezer merkt op:

Na eenig zoeken vond ik vandaag dan ook wat op 't oog had; want in het boekje van Landwehr zag ik

bij Zond
het erke
13:344
in de 2e
„Het
„erkenn
keerden
Hent
erkennin
dus al m
Een der

Bij mij
En wel
heb dat
van het
waarin
telijk s
Deze lez
in het „M

In he
H den
vragen
voor m
van de
klaar is
volgende
„De Re
Besta

In de
met sym
inzake
wie gelij
wel één
elkuaars
te komen
erkenne
in sluit
Dank
nu, zou
willen v
ad a
elkander
instituut
heidspos
elkaar t
wat is, E
wel zoo
het r
geloof, s
in één b
recht de
haar led
zooeven
recht va
chr. ger
tegensta
aantal
een nee
wijze, h
wederzij
schreef
eisch is,
te voldoe
malige
eens an
king
is. En
elkaar in
gemeens
van ker
ad b)
de thes
in? Ik
in Gies
heer De
naar on
worden.

de geme
juffrouw
kaansce
velen, h
zooewel
„tiek“ me
grote
ging er
onlang
zeer voo
werk ge
gelezen,
zendelin
met de
hun kri
bestaan
erkent m
waard
Laat
wel ins
van het
kenen e
pende in

Het
ningen
kolijke
wat mag
houding
bron ter
wel k
„niet-ve
waren.
herdoop
niemanc
ziens te
daarom

Deze lez
Hieru
toch we